

# INUIT ATAQATIGIIT

## Inatsisartuni



EM 2017/7  
Nuuk, 25-09-2017  
Kelly Berthelsen

### **Forslag til finanslov 2018.** (Naalakkersuisoq for Finanser og Skatter)

Vi takker for forslaget til finansloven som indeholder et ikke ringe antal forbedringer for samfundet. Og vi takker for, at Koalitionen på trods af tidsnød har taget nogle vigtige skridt og tænkt i forbedrede vilkår for vor vigtigste ressource – menneskene.

Vi er glade for følgende forbedringer af levevilkår som Naalakkersuisut har tænkt ind i finansloven:

Boligloven er gjort mere fleksibel. Før ophørte boligsikringen hvis bare grænsen var overskredet med 1. kr., og nu kommer boligsikringen til at dale jo mere indkomst der kommer, og det vil gavne mellemindkomstgruppen. Når man tænker på, hvor vigtig det er at boligforsyne sig selv, vil dette tiltag være et stort fremskridt for samfundet.

Også børnetilskud har fået en tilretning, og fra Inuit Ataqatigiit er vi meget glade for at mellemindkomstgruppen får bedre vilkår ved, at de ikke bliver ramt ligeså snart grænsen er nået.

Investering i mennesker er en investering for fremtiden. Vi høster frugter meget snart hvis vi hjælper børnene. Da disse ordninger vil medføre, at de enkelte mennesker får flere midler mellem hænderne, vil det ikke blot gavne disse mennesker, men også øge pengestrømmen i hele samfundet til gavn for økonomien.

Turismen som erhverv vil få en vigtig rolle i fremtiden. Og på trods af, at vi ikke ødelægger naturen, kan vi høste større gavn af turismen. Hvis nok så skønne seværdigheder ikke gøres lettilgængelige kan vi ikke gøre gavn af dem, og derfor er vi glade for, at Kalaallit Airport A/S er gået i gang med forberedelserne. Men vi må ikke glemme andre regioner, og derfor anmoder vi hermed om, at de mindre lufthavne må tildeles flere midler indenfor overslagsårene.

I de sidste par år har indsatsen overfor de seksuelt misbrugte gavnet, men vi må sætte ind med tidlige indsatser. Vi håber, at der vil blive fundet midler til at gøre en tidlig indsats overfor seksuelt misbrugte børn.

På grund af hårde levevilkår er der en stigning indenfor de hjemløse. Uanset hvilket tiltag man tager for at forbedre deres vilkår, må et hjem altid prioriteres som det første. Derfor anmoder vi om at sætte ind med rådgivning for at reducere på antallet af folk som bliver sat ud af deres hjem, og måske at undersøge muligheden for at etablere boenheder for de hjemløse. Vi er glade for, at man f.eks. med flere midler til Majoriaq har forbedret muligheden for at få de unge ind på en uddannelse. Men da denne problematik skal løses ved roden, har vi følgende udmelding: Atuarfitalak er en ordning som baserer sig på vores kultur. Ja, dette er rigtig godt og nødvendigt. Men set i lyset af de hårde vilkår der er i samfundet som fattigdom, seksuelt misbrug, misbrug af euforiserende stoffer, vil vi ikke kunne reducere på antallet af de som ikke tager en afsluttende eksamen i folkeskolen, hvis vi ikke også sikrer en god skole og undervisning. Og dette inkluderer, at vi ønsker at der må sikres en løsning på de problemer som der er på lærerseminariet.

Som en af de vigtigste vil vi gerne understrege følgende: Uanset hvor meget vi ønsker så skal vi ikke overstrække økonomien. Forsørgelsesbyrden vil blive tungere og derfor vores klare ønske at der er ikke unødvendigt underskud i budgettet.

Men fra Inuit Ataqatigiit vil vi ikke kun fokusere på én ting i finansloven, men sikre vigtige tiltag som på langt sigt vil skabe positive ændringer.

## **Vores ressourcer ejer vi sammen**

Men denne overskrift skal ikke stå alene, for: Vi ejer vores ressourcer sammen – men den vigtigste ressource er menneskene. Og med dette 'in mente' har vi følgende bemærkninger til Koalitionens forslag til finanslov for 2018.

### **Øget lighed**

Som bekendt arbejder Inuit Ataqatigiit for at skabe større lighed. Mellem mænd og kvinder, forskellige nationaliteter, unge og ældre, bygde- og byborgere, uanset hvor, arbejder vi for større lighed. Ikke mindst når det drejer sig om levegrundlag, har vi længe arbejdet for en øget lighed.

Uden tvivl er der nok nogen der vil spørge: Hvorfor skal lighed være så stort et issue, når vi alle er forskellige?

*For det første*, alle mennesker skal være lige for loven, ikke én skal være vigtigere. Derfor vægter vi, at alle skal have lige vilkår i fordelingen af samfundets ressourcer som vi sammen ejer.

*For det andet*, og måske endnu vigtigere: Der er brug for alle i samfundet, og dette er specielt aktuelt i et land med så få indbyggere. Der er brug for alle kræfter i omsorg af alle børn, de ældre, de syge og de handicappede. Og for at kunne forsørge samfundet er der brug for alle kompetencer.

*For det tredje*, fordi vores ressourcer er spredte lever vi spredt ud over landet, og derfor skal der være større lighed stederne imellem, for hvis ikke dette er tilfældet vil det blive svært at føle sig som en enhed, og dermed vil der være sværere vilkår for solidariteten. Derfor har vi følgende bemærkninger i forhold til større lighed for regionerne her i landet.

For at øge ligheden har Koalitionen forbedret på børnetilskuddet samt boligsikringen, og dette siger vi stor tak for, for ifølge vores hovedoverskrift er børnene vores vigtigste ressource, og vi skal give dem så gode vilkår som muligt.

Hvad boliger angår, vil vi gerne fra Inuit Ataqatigiit anmode Naalakkersuisut om i fremtiden at kigge nærmere på boligloven. For i dag hvor boligafdelingerne skal klare sig selv, får de store byrder på sig når man på grund af betrængte økonomiske forhold ikke kan betale sine huslejer. Så sidder de som betaler på alle byrderne. Så på trods af, at vi er glade for at der bliver gjort noget ved boligsikringen, vil vi på forhånd gerne anmode om, at man må tænke nærmere over boligområdet.

### *Vi ejer vore ressourcer sammen*

Når vi snakker om større lighed, vil vi gerne understrege at vi alle ejer ressourcerne sammen. Alle kan ikke være fiskere eller være indenfor mineindustrien, og derfor takker vi for at Naalakkersuisut via de økonomiske redskaber såsom afgifterne arbejder for, at disse ressourcer vil komme alle til gode.

Men lad det ikke stoppe der! Hvis det viser sig at vore ressourcer kun kommer få personer til gode, så har vi, Inatsisartut og Naalakkersuisut, som har forpligtet sig til og at holde øje med at lave en god fordeling af goderne, pligt til at lave en mere ligelig fordeling. Hvad enten det er fisk eller mineraler, så ønsker vi for Inatsisartut og Naalakkersuisut, at de må have modet til at sørge for en mere ligelig fordeling af goderne, og vi herfra lover at vi vil støtte op om alle forslag som opfylder dette.

### *Der er brug for alle*

Som tidligere sagt, så er der brug for alle, og der er brug for dem som er kommet på højkant igen efter et misbrug af euforiserende stoffer og kan tage et arbejde. Gode erfaringer

ger viser, at tidligere misbrugere efter at have modtaget hjælp kan tilføre masser af gode kræfter til gavn for sig selv og samfundet.

Som samfund har vi for længst erkendt, at vi har et problem med misbrug af euforiserende stoffer. Lad os stoppe med bare at snakke om problemet, og snakke om hvordan vi så kommer ud af det. Derfor siger vi tak for, at Naalakkersuisut har åbnet op for lave en alkohollov, og dermed åbne op for debatten. Der skal ikke være tvivl om, at vi fra Inuit Ataqatigiit vil deltage åbent i dette emne som vi vægter, og sammen med hvem det må være nødvendigt.

### *Mere lige lokaliteter*

Fordi vore ressourcer er spredte, lever vi som en spredt befolkning. Vi prøver at udnytte vore ressourcer uanset hvor de er, også hvis de befinder sig på afsides steder. Men derfor skal det ikke gøre det sværere for folk at leve afsides, og vilkårene skal ikke adskille sig så meget bare fordi det er et afsides sted.

For virkelig at kunne arbejde for dette, vil vi gerne fra Inuit Ataqatigiit give disse ting videre til eftertanke, og vi vil gøre vores til at disse opnås: Vi er ét folk, så lad os betale en ensartet skat uanset hvor vi bor, også mht. de mest basale ting, nemlig vand, varme og el. Kun på denne måde kan vi gøre gavn af vore spredt beliggende ressourcer, vore fisk, mineraler og turismeattraktioner uden at bebyrde menneskene.

Derudover mener vi ikke at folkeskolens kvalitet skal være afhængig af hvor velstillet en kommune er. Uanset bosted skal alle børnene have lige muligheder i deres skolegang. Så derfor vil vi gerne fra Inuit Ataqatigiit foreslå, at man direkte skal tilføre midler fra landskassen til de skoler der har brug for det.

Hvad trafikken angår, så foreslår vi, at de større kystskibe skal begynde at anløbe f.eks. Nanortalik, så man får mere ligelige trafikforhold. For den sydlige del af landet er efterhånden blevet en turistattraktion, som kan gives bedre muligheder ved at forbedre på trafikforholdene.

### **Personfradrag**

Nogle mennesker har meget lidt tilbage til sig selv når de først har betalt husleje og lignende, og de må vende hver en øre. Og andre har meget tilovers efter de har betalt deres udgifter. Ikke så mærkeligt er der ikke så få der udmattes af at vende hver en øre, og tyr til at leve med hjælp fra de offentlige. Derved mister mange en værdighed og evnen til at være et forbillede. Da der er brug for alle kræfter, er der også brug for deres kræfter, og der er ingen tvivl om at de gerne vil bidrage hvis de fik muligheden for det.

Heldigvis har vi mulighed for at ændre på dette, *hvis vi har viljen og modet*. For man kunne hæve personfradraget for de som tjener mindst, og dermed give arbejdsvillige mulighed for at brødføde sig selv i stedet for at modtage ydelser.

Vi er ikke i tvivl om, at de som har mest ville være villige til at betale for at give disse en mulighed for ved at hæve personfradraget, at være med til at bidrage til samfundet. Hvis de rigeste kan være med til at bære en forhøjelse af personfradraget, vil vi se dette for at være en mere ligelig fordele og være glade for det. Vi er overbevist om at dem med største indtægter er villige til at give flere kræfter mulighed for at bidrage til samfundet gennem arbejdsfradrag.

Dette vil kun afhænge af vores *vilje og mod*.

### **Kultur som styrke og livsgrundlag**

Kultur og kulturinitiativer er ikke kun underholdning! De viser vores identitet, er med til at styrke samfundet og det enkelte menneske, og er ikke mindst med til at opretholde turismen.

Så derfor vil vi fra Inuit Ataqatigiit gerne opmuntre til at støtte op om det vigtige kulturliv.

Vi vil gerne nævne disse som områder som man kan tilføre flere midler fra finansloven: Vi bør støtte teaterverdenen, for hele landet, men også lokalteatrene med flere midler.

Teater er ikke kun til for underholdningens skyld, men har en funktion som et styrkende element for det åndelige liv og ikke mindst for spredning af holdninger samt som et spejl for at kunne se os selv, og derfor er det støtteværdigt. Og film er et vigtigt medie, og bør ligeledes støttes.

Kulturhusene er på alle måder brugbare som samlingssteder for menneskene. Derfor vil vi gerne opfordre Naalakkersuisut og Inatsisartut til at støtte op om at skabe kulturhus, også på mindre steder.

Sport er ikke kun til for den sunde krop, den er vigtig i kontakten med andre lande, så derfor bør støtten til sporten vægtes på højde med de sociale indsatser, for det er en uvurderlig del af den forebyggende indsats.

Forfatterskab udgør samfundets øjne og mund. Den fortæller om observationer, ting som man *skal* forholde sig til og sige. Vi anmoder stærkt til, at man må tilføre midler til forfatterkurser, udgivelser og andre nødvendige tiltag indenfor forfatterverdenen.

## **Minedrift**

Som resten af samfundet sætter vi vores lid til minedriften, og da vi regner med at ikke kun én, men flere mineprojekter vil starte op i de kommende år, vil vi opfordre Naalakkersuisut til at bane vejen for, at få den bedst mulige fordeling af indtægterne deraf.

En medvirken i projekterne er den vigtigste vej til at få et udbytte, derfor skal de fastboende være med, og de fastboende virksomheder skal benyttes så vidt muligt. Vi må ikke glemme at oplæring af disse er nødvendig.

Selv om vi har meget brug for arbejdspladser og penge, skal vi som en fåtallig befolkning være påpasselige med dette: Hvis vi opstarter for mange og for store mineprojekter på én gang, vil dette medføre at det resterende samfund vil stå og mangle arbejdskraft – dette er allerede startet – denne problematik kan blive meget stor og kan lave en stor skævvridning i lønningerne. Hvis f.eks. de offentlige ikke kan konkurrere på lønningerne kan der blive mangel på arbejdskraft på det sociale område, og lønningerne kan dale kraftigt i værdi.

Til tilgift til dette vil vi gerne spørge om hvad vi skal gøre med Alcoa, for som vi kan se har vi stadig udgifter til denne projekt via finansloven, dog uden at vi kan se hvilke konsekvenser det fører med sig.

For at bevare den positive momentum i råstofområdet ønsker vi at der bevilges i Finansloven for 2018 til etablering af et råstofråd med international deltagelse, som det er hensigten i koalitionsaftalen.

Koalitionsaftalen siger: "Koalitionen vil etablere et internationalt hold af eksperter der skal være det rådgivende organ i råstofsektoren."

## **Selvstændighed**

Som et folk ønsker vi selvstændighed, og vi er gået i gang med forberedelserne, og alle vore forslag her i papiret har alle retning imod selvstændighed. Om vi skal være en stat eller ikke, så ønsker vi selvstændighed som et folk. Og én ting må man ikke misforstå: Selvstændighed skal ikke være en tom frase, men det skal være en kompetence som de fleste har ejerskab til. Selvstændighed skal indeholde et sundt folk med kompetencer, som er ejere af alle deres ressourcer.

Ved disse forslag vil vi hjælpe folk til at bevæge sig fra at være modtagere af sociale ydelser, bl.a. ved hjælp af personfradraget, ved bekæmpelse af euforiserende stoffer, ved styrkelse af og ved hjælp af kulturen.

Specielt for at opnå en selvstændighed indenfor erhvervene, skal vi år for år tage de nødvendige skridt i finansloven.

*Indenfor fiskeri*, skal vi arbejde for at dette så meget som det er muligt kommer den fastboende befolkning til gode. De ressourcer som man lander skal gavne arbejdskraften og skatteindtægterne så meget som det er muligt.

*Minedriften*, skal også gavne vore efterkommere og skal så vidt muligt skabe blivende goder.

Hvis vort fantastiske land skal have gavn af *turismen*, skal vi alle vide hvilke attraktioner vi har, hvilken service vi kan yde, og attraktionerne skal være så lettilgængelige som muligt. Med respekt for vores natur skal vi i lighed og sammen have gavn af dette.

*Arbejdskraften*, dvs. menneskene, er vores vigtigste ressource, og ved uddannelse, sundhed, tryghed i livet og sammenhold i kulturen skal vi skabe gode vilkår at leve i.

Tak